

Dictamen núm. 105/2018, relatiu al Projecte de decret sobre l'ús de les llengües oficials a l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears*

Conté un vot particular**

I. ANTECEDENTS

1. El 2 de juny de 2017 la directora general de Política Lingüística emet l'informe pel qual s'indica la necessitat d'iniciar el procediment per elaborar l'Avantprojecte de decret per regular els usos lingüístics a l'Administració. I això perquè no hi ha cap reglament que reguli aquesta matèria d'ençà de la derogació —mitjançant la Llei 9/2012, de 19 de juliol, de modificació de la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears— del Decret 100/1990, de 29 de novembre, que regulava l'ús de les llengües oficials de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.
2. La consellera de Cultura, Participació i Esports, el 5 de juny de 2017, dicta la resolució per la qual s'ordena que se substanciï la consulta pública a la ciutadania sobre un decret que reguli els usos lingüístics a l'Administració.
3. S'incorpora a l'expedient una diligència sobre les aportacions rebudes telemàticament en el tràmit de consulta prèvia. En concret, es presenten aportacions del senyor A. A. Palmer, que entre altres suggeriments sol·licita l'ús de les modalitats insulars, i del senyor B. B. B., que planteja iniciar relacions amb el Govern per avançar cap a un model lingüístic més acostat a la llengua de les Illes Balears.
4. Segons consta en el certificat emès el 2 d'agost de 2017 pel cap del Servei de Participació i Voluntariat, de la Direcció General de Participació i Memòria Democràtica, entre el 12 de juliol i l'1 d'agost de 2017 s'han registrat vuitanta-quatre visites a aquest Projecte, publicat en la pàgina de participació ciutadana.
5. La directora general de Política Lingüística, el 21 de setembre de 2017, subscriu un informe proposta sobre l'oportunitat de la regulació i l'adequació de les mesures proposades als fins perseguits. S'hi inclou la justificació del compliment dels principis de bona regulació que figuren en l'article 129 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu de les administracions públiques. Pel que fa a l'avaluació de l'impacte del Projecte de decret, d'una banda, sobre la infància, l'adolescència i la família, i de l'altra, sobre les lesbianes, els gais, els transsexuals, els bisexuals i els intersexuals, conclou que no té cap disposició que actuï en aquests col·lectius. A més, l'informe comprèn el marc normatiu en què s'insereix la proposta, i la relació de disposicions afectades i la taula de vigències de les disposicions anteriors.

---

* Ponència de l'Hble. Sra. Maria Ballester Cardell, consellera secretària.

** Vot particular formulat per l'Hble. Sr. José Argüelles Pintos, al qual s'adhereixen l'Hble. Sra. Marta Vidal Crespo i l'Hble. Sr. Felio José Bauzá Martorell.

Respecte a l'estudi econòmic, en la memòria s'afirma que l'aprovació d'aquesta norma no implicarà cap despesa afegida, atès que no genera cap cost econòmic addicional, perquè l'aplicació de les mesures que s'hi prevegin no incidirà en la gestió ordinària de l'Administració de la Comunitat Autònoma.

6. El 21 de setembre de 2017 la cap del Servei de Foment de l'Ús del Català subscriu l'estudi de les càrregues administratives, establert en l'article 42.2 de la Llei 4/2001. En l'estudi consta que la disposició proposada no implica cap càrrega en relació amb les persones interessades, en tant que no s'inclou cap tràmit administratiu. I s'afirma que l'aplicació de les mesures que s'hi prevegin no incidirà en la gestió ordinària de l'Administració.

7. La consellera de Cultura, Participació i Esports, el 22 de setembre de 2017, resol iniciar el procediment d'elaboració del Projecte de decret pel qual es regula l'ús de les llengües oficials a l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, i designa la Direcció General de Política Lingüística com a òrgan responsable de tramitar-lo.

8. El 8 de novembre de 2017, l'esborrany del Projecte es trameta a les direccions generals de la Conselleria de Cultura, Participació i Esports i a les secretaries generals de les diferents conselleries que integren l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears; se'ls comunica la possibilitat de formular al·legacions o suggeriments sobre el contingut del document. Al mateix temps, es dona audiència a les institucions i les entitats que consten a l'expedient següents.

D'altra banda, s'atorga participació als consells insulars de Mallorca, de Menorca, d'Eivissa i de Formentera, i a la Federació d'Entitats Locals de les Illes Balears.

9. El 5 de desembre de 2017, l'Institut Balear de la Dona emet l'informe d'impacte de gènere, en què s'especifiquen les propostes de millora i recomanacions següents: a) introduir en la redacció de la norma projectada el foment d'un ús no sexista del llenguatge; b) incorporar en la redacció de la norma l'obligació de fomentar una presència equilibrada de dones i homes en la composició de la Comissió Interdepartamental de Política Lingüística; i c) tenir en compte les recomanacions per fer un ús no sexista del llenguatge, mitjançant un genèric que integri els dos sexes o la inclusió de la forma femenina.

10. L'11 de desembre de 2017 la directora general de Política Lingüística subscriu una memòria actualitzada de l'anàlisi d'impacte normatiu del Projecte de decret.

11. El mateix dia 11 la directora general de Política Lingüística resol sotmetre el Projecte de decret a l'audiència de la ciutadania i fixar un termini d'informació pública de quinze dies hàbils des de l'endemà de la publicació d'aquesta resolució en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, període durant el qual les persones interessades podran presentar les al·legacions que considerin oportunes. Així mateix, habilita la possibilitat de presentar al·legacions telemàticament a través de la pàgina web de participació ciutadana, en què també es pot consultar el Projecte.

L'anunci esmentat del tràmit d'informació pública s'insereix en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears* (BOIB) núm. 152, de 14 de desembre de 2017.

12. Durant el tràmit d'audiència i participació concedit, formulen observacions o suggeriments les conselleries de Serveis Socials i Cooperació, de Presidència, d'Educació i Universitat, d'Hisenda i Administracions Públiques i de Treball, Comerç i Indústria; l'Escola Balear d'Administració Pública; el Consell Insular d'Eivissa i el de Formentera; la Universitat de les Illes Balears; i la UGT. Contesten sense presentar observacions la Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca i la Conselleria de Territori, Energia i Mobilitat.

D'altra banda, durant el tràmit d'informació pública la senyora C. C. C. presenta al·legacions telemàticament.

13. El 28 de maig de 2018 la cap del Servei de Foment de l'Ús del Català emet un informe sobre les al·legacions presentades.

14. El 22 de juny de 2018 la cap de la Secció IV del Servei Jurídic de la Conselleria de Cultura, Participació i Esports elabora un informe favorable sobre el contingut i la tramitació del Projecte.

15. El mateix dia 22 el secretari general de la Conselleria de Cultura, Participació i Esports també emet un informe favorable sobre el Projecte de decret i la tramitació que se n'ha fet. En aquest informe es duu a terme una valoració de les recomanacions, les observacions, els suggeriments i les al·legacions presentats, alguns dels quals s'incorporen al Projecte.

16. Una vegada elaborat l'índex amb la llista ordenada dels documents que formen l'expedient, el 9 de juliol de 2018, a instància de la Conselleria de Cultura, Participació i Esports, es registra d'entrada a la nostra seu la sol·licitud de dictamen de la presidenta de les Illes Balears.

II. CONSIDERACIONS JURÍDIQUES

Primera

La presidenta de les Illes Balears està legitimada per sol·licitar aquest dictamen, amb caràcter preceptiu, i el Consell Consultiu és competent per emetre'l, en virtut dels articles 18.7 i 21.a de la Llei 5/2010, de 16 de juny, reguladora del Consell Consultiu. El caràcter preceptiu del dictamen deriva del fet que es tracta d'una disposició reglamentària no organitzativa, amb un clar contingut *ad extra* que incideix directament sobre els drets lingüístics dels ciutadans. Pensem que l'objecte del Projecte examinat és regular els usos institucionals i administratius de la llengua catalana i de la castellana, d'acord, entre altres principis, amb el foment i la normalització de l'ús de la llengua catalana i amb la garantia del dret d'opció lingüística.

Segona

En la tramitació del procediment s'han observat les exigències derivades dels articles 42 a 47 de la Llei 4/2001, de 14 de març, del Govern de les Illes Balears, i les implantades a partir de les disposicions legals posteriors. En vista de la data d'inici del procediment (el 22 de setembre de 2017), hi és aplicable la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del

procediment administratiu comú de les administracions públiques. Així, pel que fa a la normativa que s'ha d'aplicar en la tramitació d'aquesta consulta, donam per reproduïda l'extensa argumentació compresa en el Dictamen 19/2017.

Tanmateix, hem de tenir en compte que la STC 55/2018, de 14 de maig (*Butlletí Oficial de l'Estat* núm. 151, de 22 de juny), limita l'abast d'alguns preceptes de la Llei 39/2015, abans esmentada, en relació amb el procediment d'elaboració dels reglaments autonòmics. En una primera aproximació a aquella resolució, el Consell Consultiu en els dictàmens 54/2018, 70/2018 i 79/2018 ha assenyalat:

Mitjançant aquesta Sentència el Tribunal Constitucional declara parcialment la inconstitucionalitat de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, perquè considera, en general, que el legislador estatal ordinari no posseeix competència per distribuir poders normatius entre institucions autonòmiques i per assignar o limitar la potestat reglamentària de les comunitats autònomes. Així es pronuncia en la part dispositiva el Tribunal Constitucional:

«1º Declarar la inconstitucionalidad y nulidad de las previsiones siguientes de la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas: el párrafo segundo del art. 6.4; los incisos “o Consejo de Gobierno respectivo” y “o de las consejerías de Gobierno” del párrafo tercero del art. 129.4 y el apartado 2 de la disposición final primera.

»2º Declarar que los arts. 129 (salvo el apartado 4, párrafos segundo y tercero), 130, 132 y 133 de la Ley 39/2015 son contrarios al orden constitucional de competencias en los términos del fundamento jurídico 7 b) de esta Sentencia.

»3º Declarar que el art. 132 y el art. 133, salvo el inciso de su apartado 1 “Con carácter previo a la elaboración del proyecto o anteproyecto de ley o de reglamento, se sustanciará una consulta pública” y el primer párrafo de su apartado 4, ambos de la Ley 39/2015, son contrarios al orden constitucional de competencias en los términos del fundamento jurídico 7 c) de esta Sentencia.

»4º Declarar que la disposición adicional segunda, párrafo segundo, de la Ley 39/2015 no es inconstitucional interpretada en los términos del fundamento jurídico 11 f) de esta Sentencia.»

Per tant, en vista del que indica la Sentència anterior del Tribunal Constitucional, que tindrà efectes a partir d'haver-se publicat en el BOE, i amb la finalitat que aquí interessa, cal tenir en compte que, en el futur, ja no resultarà exigible a les comunitats autònomes la publicació de les seves iniciatives normatives en el pla anual normatiu previst en l'article 132 de la Llei 39/2015, perquè aquest precepte es declara inconstitucional, i el tràmit de consulta prèvia, regulat en l'article 133, continuarà essent exigible a les comunitats autònomes, si bé no en els mateixos termes que disposa el precepte legal anterior (que només s'aplicarà a l'Estat). Així mateix, es podrà prescindir d'aquest tràmit en els termes compresos en el primer paràgraf de l'apartat 4, el qual és mantingut per l'alt tribunal.

Així doncs, hem d'examinar els requisits procedimentals exigits pels articles 42 a 46 de la Llei 4/2001, de 14 de març, del Govern de les Illes Balears, i els requisits derivats de la legislació bàsica.

Consta en l'expedient que s'ha complert la fase de consulta prèvia. S'ha iniciat el procediment amb una resolució de la consellera competent; s'ha incorporat a l'expedient la memòria justificativa relativa a la necessitat i l'oportunitat de la norma en projecte, en què s'indica que en l'actualitat no hi ha cap reglament que reguli l'ús de les

llengües oficials a l'Administració; i s'inclou el marc normatiu en què s'insereix la proposta. Pel que fa a l'estudi econòmic, la memòria justifica que l'aprovació d'aquest Decret no suposa cap despesa afegida, atès que no genera cap cost econòmic addicional. En l'estudi de càrregues administratives s'argumenta que la norma projectada no fixa cap procediment administratiu i que no preveu càrregues administratives noves en relació amb les persones interessades.

D'altra banda, s'ha donat compliment al tràmit d'audiència i participació ciutadana que figura en l'article 43 de la Llei 4/2001, de 14 de març, per mitjà de les organitzacions sindicals més representatives, els col·legis oficials de gestors administratius, advocats, registradors de la propietat i mercantils, notaris i procuradors. S'ha obert el tràmit d'informació pública establert en l'article 44 de la Llei 4/2001, amb un anunci inserit en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, i també s'ha dut a terme la publicació en la pàgina web de participació ciutadana, com a via complementària del tràmit d'informació pública, que s'ajusta a les previsions contingudes en la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, i en l'article 7 de la Llei 4/2011, de 31 de març, de la bona administració i del bon govern de les Illes Balears.

S'han adoptat les mesures necessàries per facilitar la participació dels ens territorials — consells insulars i ajuntaments— (article 45 de la Llei 4/2001, de 14 de març). També s'ha disposat de la participació de la Universitat de les Illes Balears, com a institució oficial consultiva per a tot el que es refereix a la llengua catalana (article 35 de l'Estatut d'autonomia).

A més a més, s'observa que s'ha complert el tràmit de sol·licitud i d'emissió de l'informe preceptiu de l'Institut Balear de la Dona (d'acord amb la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat d'homes i dones).

Així mateix, en l'expedient es justifica la manca d'incidència de la norma projectada sobre la família (disposició addicional desena de la Llei 40/2003, de 18 de novembre, de protecció a les famílies nombroses, incorporada amb la Llei 26/2015, de 28 de juliol), sobre la infància i l'adolescència (article 22 *quinquies* de la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, afegit per l'apartat 21 de l'article 1 de la Llei 26/2015, de 28 de juliol), i sobre l'orientació sexual i la identitat de gènere (article 32 de la Llei 8/2016, de 30 de maig, per garantir els drets de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals i per erradicar l'LGTIB fòbia).

Consten en l'expedient els informes finals favorables del Servei Jurídic i de la Secretaria General de la Conselleria de Cultura, Participació i Esports. En l'informe jurídic es justifica la manca de participació del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, perquè el Projecte de decret no regula de manera directa i estructural una matèria socioeconòmica, laboral o d'ocupació. També s'insisteix —de conformitat amb l'apartat referit a l'impacte econòmic i pressupostari de la memòria de l'anàlisi de l'impacte normatiu— que no generarà cost addicional la creació de la Comissió Interdepartamental de Política Lingüística i d'una comissió tècnica que s'ha d'encarregar de l'actualització i la revisió dels criteris d'estil.

Finalment, sens perjudici del que s'ha apuntat fins ara, el Consell Consultiu formula l'observació següent:

— La memòria de l'anàlisi de l'impacte normatiu comprèn un apartat dedicat a la relació de disposicions afectades i la taula de vigències de disposicions anteriors, en el qual s'indica que no es preveu la derogació de cap norma mitjançant una disposició del Projecte. En l'informe final del Servei Jurídic s'explica que encara que la memòria no ho menciona s'ha optat per incorporar al text una disposició que derogarà expressament el Decret 90/1995, de 14 de setembre, de creació de la Comissió Interdepartamental de Política Lingüística de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Per tant, s'ha de modificar aquell apartat de la memòria, perquè hi falta la inclusió de la derogació expressa que es pretén. Aquesta observació té el caràcter d'essencial per a l'ús de la fórmula ritual «d'acord amb el Consell Consultiu» (article 4.3 de la Llei 5/2010, de 16 de juny).

Tercera

El Projecte de decret examinat té per objecte regular els usos institucionals i administratius de la llengua catalana i de la castellana en l'àmbit del Govern de les Illes Balears, de l'Administració de la Comunitat Autònoma i de les entitats regulades en la Llei 7/2010, de 21 de juliol, del sector públic instrumental, conformement als principis següents: *a)* foment i normalització de l'ús de la llengua catalana; *b)* garantia del dret d'opció lingüística i, en general, dels drets lingüístics dels ciutadans; *c)* interdicció de la discriminació per raó de la llengua; i *d)* garantia de la utilització d'un model lingüístic de qualitat.

El Decret projectat s'insereix en el marc normatiu següent:

I. La Constitució espanyola.

Article 3

1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la.
2. Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts.
3. La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció.

II. L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, segons la redacció aprovada amb la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer.

Article 4. La llengua pròpia

1. La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, tindrà, juntament amb la castellana, el caràcter d'idioma oficial.
2. Tots tenen el dret de conèixer-la i d'usar-la, i ningú no podrà ser discriminat per causa de l'idioma.
3. Les institucions de les Illes Balears garantiran l'ús normal i oficial dels dos idiomes, prendran les mesures necessàries per assegurar-ne el coneixement i crearan

les condicions que permetin arribar a la igualtat plena de les dues llengües quant als drets dels ciutadans de les Illes Balears.

Article 5. Els territoris amb vincles lingüístics i culturals amb les Illes Balears

El Govern ha de promoure la comunicació, l'intercanvi cultural i la cooperació amb les comunitats i els territoris, pertanyents o no a l'Estat espanyol, que tenen vincles lingüístics i culturals amb les Illes Balears. A aquests efectes, el Govern de les Illes Balears i l'Estat, d'acord amb les seves respectives competències, podran subscriure convenis, tractats i altres instruments de col·laboració.

Article 14. Drets en relació amb les administracions públiques

[...]

3. Els ciutadans de les Illes Balears tindran dret a dirigir-se a l'Administració de la Comunitat Autònoma en qualsevol de les seves dues llengües oficials i a rebre resposta en la mateixa llengua utilitzada.

[...]

Article 35. Ensenyament de la llengua pròpia

La Comunitat Autònoma té competència exclusiva per a l'ensenyament de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, d'acord amb la tradició literària autòctona. Normalitzar-la serà un objectiu dels poders públics de la comunitat autònoma. Les modalitats insulars del català, de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, seran objecte d'estudi i protecció, sense perjudici de la unitat de la llengua.

La institució oficial consultiva per a tot el que es refereix a la llengua catalana serà la Universitat de les Illes Balears. La Comunitat Autònoma de les Illes Balears podrà participar a una institució adreçada a salvaguardar la unitat lingüística, formada per totes les comunitats que reconeixin la cooficialitat de la llengua catalana.

Disposició addicional segona. Patrimoni lingüístic comú

La Comunitat Autònoma de les Illes Balears, sent la llengua catalana també patrimoni d'altres comunitats autònomes, podrà sol·licitar al Govern de l'Estat i a les Corts Generals els convenis de cooperació i de col·laboració que es considerin oportuns per salvaguardar el patrimoni lingüístic comú, així com per efectuar la comunicació cultural entre les comunitats abans esmentades, sense perjudici dels deures de l'Estat establerts a l'apartat 2 de l'article 149 de la Constitució, i del que disposa l'article 145 d'aquesta.

III. La Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears.

Aquesta Llei s'ha modificat diverses vegades durant els seus més de trenta anys de vigència. Concretament, s'ha vist afectada arran de la Sentència del Tribunal Constitucional 123/1988, de 23 de juny. Amb posterioritat, ha estat objecte de diversos canvis mitjançant la Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears; la Llei 25/2006, de 27 de desembre, de mesures tributàries i administratives; la Llei 9/2012, de 19 de juliol, de modificació de la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, i la Llei 1/2016, de 3 de febrer, amb la qual es retorna a la redacció anterior a la reforma de 2012.

De la redacció vigent, i pel que interessa respecte d'aquest dictamen, cal destacar els preceptes següents:

Article 1

1. La present Llei té per objecte desenvolupar l'article 3 de l'Estatut d'autonomia, pel que fa a la normalització de la llengua catalana, com a pròpia de les Illes Balears en tots els àmbits, i garantir l'ús del català i del castellà com a idiomes oficials d'aquesta comunitat autònoma.

2. Són, per tant, objectius de la Llei:

a) Fer efectiu l'ús progressiu i normal de la llengua catalana en l'àmbit oficial i administratiu.

[...]

d) Crear la consciència social sobre la importància del coneixement i l'ús de la llengua catalana per tots els ciutadans.

Article 2

1. La llengua catalana és la llengua pròpia de les Illes Balears i tots tenen el dret de conèixer-la i d'usar-la.

2. Aquest dret implica poder adreçar-se en català, oralment o per escrit, a l'Administració, als organismes públics i a les empreses públiques i privades [...].

3. Les manifestacions en llengua catalana, en forma oral o escrita, pública o privada, produeixen plens efectes jurídics i de l'exercici d'aquest dret no pot derivar cap requeriment de traducció ni cap exigència dilatòria o discriminatòria.

4. Ningú no podrà ésser discriminat per raó de la llengua oficial que empri.

5. Les modalitats insulars de la llengua catalana seran objecte d'estudi i protecció, sense perjudici de la unitat de l'idioma.

[...]

Article 6

1. El català, com a llengua pròpia de la comunitat autònoma de les Illes Balears, ho és també del Govern autònom, del Parlament i dels consells insulars i, en general, de l'Administració pública, de l'Administració local i de les corporacions i institucions públiques dependents de la comunitat autònoma.

2. La llengua catalana i la llengua castellana són llengües oficials a la comunitat autònoma de les Illes Balears i han d'ésser emprades preceptivament per l'Administració segons la forma regulada per la Llei.

[...]

Article 8

1. Els ciutadans tenen dret d'usar la llengua catalana, oralment o per escrit, en les seves relacions amb l'Administració pública a l'àmbit territorial de la comunitat autònoma.

2. Les còpies o certificacions expedides per les entitats públiques de la comunitat autònoma s'han d'expedir en català, llevat del cas que l'interessat o la persona o l'entitat que les requereixen en sol·licitin la versió castellana.

3. A les Illes Balears les actuacions administratives són vàlides i produeixen plens efectes qualsevol que sigui la llengua oficial emprada.

Article 9

1. El Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears ha de regular, mitjançant disposicions reglamentàries, l'ús normal de la llengua catalana, oralment o per escrit, en les activitats administratives dels òrgans de la seva competència.

[...]

3. Els consells insulars i les corporacions locals han de regular l'ús de la llengua catalana dins l'àmbit de la seva competència d'acord amb els principis i les normes d'aquesta Llei.

Article 10

[...]

3. Els documents públics atorgats a les Illes Balears s'han de redactar en la llengua oficial escollida per l'atorgant, o, si hi ha més d'un atorgant, en l'idioma que aquests acordassin.

En cas de discrepància els documents es redactaran en les dues llengües.

Les còpies s'expediran en la llengua utilitzada en la matriu.

4. Els poders públics que actuen a la comunitat autònoma han d'assegurar que tots els documents impresos, utilitzats a l'Administració pública i a disposició dels ciutadans, estiguin escrits en català i en castellà.

[...]

Article 12

[...]

2. A efectes d'expedició de certificacions per part dels funcionaris del registre, s'ha de garantir la traducció de qualsevol de les llengües oficials de la comunitat autònoma, d'acord amb la voluntat del qui faci la petició.

[...]

Article 16

1. A fi de fer efectius els drets reconeguts a l'articulat de la present Llei, els poders públics han de promoure les corresponents mesures de cara a la progressiva capacitat del personal de l'Administració pública i dels ens que integren el sector públic de les Illes Balears, en l'ús de la llengua catalana.

2. A les proves selectives que es realitzin per a l'accés a les places de l'Administració dins l'àmbit territorial de les Illes Balears, s'ha de tenir en compte, entre altres mèrits, el nivell de coneixement de les dues llengües oficials, la ponderació del qual determinarà l'Administració per a cada nivell professional.

[...]

Article 34

1. El Govern de la Comunitat Autònoma assegurarà l'ús de la llengua catalana en totes les funcions i activitats de caire administratiu que realitzin les institucions i els organismes que en depenen.

[...]

3. Les bases de convocatòria per a la provisió de places en l'Administració de la Comunitat Autònoma i en les corporacions locals inclouran una referència expressa al coneixement de la llengua catalana.

IV. La Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

Article 15. Llengua dels procediments

[...]

2. En els procediments tramitats per les administracions de les comunitats autònomes i de les entitats locals, l'ús de la llengua s'ha d'ajustar al que preveu la legislació autonòmica corresponent.

3. L'Administració pública instructora ha de traduir al castellà els documents, expedients o parts d'aquests que hagin de tenir efecte fora del territori de la comunitat autònoma, i els documents dirigits als interessats que així ho sol·licitin expressament. Si han de tenir efectes en el territori d'una comunitat autònoma en què sigui cooficial aquesta mateixa llengua diferent del castellà, no cal traduir-los.

V. La Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, l'article 231 de la qual literalment diu:

1. En totes les actuacions judicials, els jutges, magistrats, fiscals, secretaris i resta de funcionaris de jutjats i tribunals han de fer servir el castellà, llengua oficial de l'Estat.

2. Els jutges, magistrats, fiscals, secretaris i resta de funcionaris de jutjats i tribunals també poden fer servir la llengua oficial pròpia de la comunitat autònoma, si cap de les parts s'hi oposa, al·legant desconeixement de la llengua que pugui produir indefensió.

3. Les parts, els seus representants i els qui els dirigeixin, així com els testimonis i perits, poden utilitzar la llengua que sigui també oficial a la comunitat autònoma en el territori de la qual tinguin lloc les actuacions judicials, tant en manifestacions orals com escrites.

4. Les actuacions judicials realitzades i els documents presentats en l'idioma oficial d'una comunitat autònoma tenen plena validesa i eficàcia sense necessitat de traducció al castellà. S'ha de procedir d'ofici a la seva traducció quan hagin de tenir efecte fora de la jurisdicció dels òrgans judicials situats a la comunitat autònoma, excepte si es tracta de comunitats autònomes amb llengua oficial pròpia coincident. També s'ha de procedir a la seva traducció quan així ho disposin les lleis o a instància de part que al·legui indefensió.

5. L'habilitació com a intèrpret en les actuacions orals o en llengua de signes s'ha de dur a terme de conformitat amb el que disposi la llei processal aplicable.

VI. La Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que també ha patit diferents canvis en el contingut a conseqüència de les modificacions operades, entre moltes altres, per la Llei 9/2012, de 19 de juliol, de modificació de la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública, i per la Llei 1/2016, de 3 de febrer, esmentada anteriorment.

De la Llei 3/2003, de 26 de març, destacam:

Article 43. Ús del català en l'actuació administrativa

1. L'Administració de la comunitat autònoma i les entitats que integren l'administració instrumental han d'emprar el català en les seves actuacions internes i en la relació entre elles. També l'han d'emprar normalment en les comunicacions i les notificacions adreçades a persones físiques o jurídiques, residents a l'àmbit

lingüístic català, sens perjudici del dret de les persones interessades a rebre-les en castellà, si han de ser atesos en aquesta llengua.

2. L'ús del català en l'actuació dels òrgans administratius integrants de les administracions a què fa referència l'apartat anterior ha de ser regulat per disposicions reglamentàries.

Article 44. Ús del català en els procediments administratius

1. En els procediments administratius tramitats per l'Administració de la comunitat autònoma i les entitats que integren l'administració instrumental s'ha d'emprar el català, sens perjudici del dret de les persones interessades a ser ateses en la llengua oficial de la seva elecció i a presentar escrits i documents, a fer manifestacions i, si ho sol·liciten, a rebre notificacions en castellà.

2. L'Administració ha de lliurar a les persones interessades que ho sol·licitin en cada cas, en la llengua oficial demanada, un testimoniatge traduït de les actuacions o de la documentació que els afecta. La sol·licitud de traducció no pot comportar cap perjudici o despesa a la persona sol·licitant, ni retards en el procediment ni la suspensió de la tramitació o dels terminis establerts.

Finalment, no podem tancar aquest marc normatiu sense referir-nos a la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, aprovada pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 25 de juny de 1992, la qual ha estat ratificada per Espanya mitjançant l'instrument corresponent de 2 de febrer de 2001, i va entrar en vigor en el nostre territori l'1 d'agost de 2001. Segons el Tribunal Constitucional, aquesta convenció internacional «se integra en el “ordenamiento jurídico interno” (art. 96.1 CE), sin perjuicio del valor interpretativo que le confiere el art. 10.2 CE [FJ 6 de la Interlocutòria del Tribunal Constitucional 166/2005]».

Entre els objectius i els principis de la Carta, es pretén que les parts fonamentin la seva política, la seva legislació i la seva pràctica en «la facilitació i/o l'impuls de l'ús oral i escrit de les llengües regionals o minoritàries en la vida pública i en la vida privada» (article 7.1.d).

Mitjançant l'instrument de ratificació esmentat, el Regne d'Espanya es va obligar, en relació amb les autoritats locals i regionals (article 10.2 de la Carta), a permetre i fomentar, entre d'altres:

a) l'ús de les llengües regionals o minoritàries en el marc de l'administració regional o local;

b) la possibilitat per als parlants de llengües regionals o minoritàries de presentar sol·licituds orals o escrites en aquestes llengües;

[...]

I per complir aquestes obligacions es va comprometre a adoptar diverses mesures, entre les quals trobam (article 10.4.b de la Carta) la següent:

b) el reclutament i, si s'escau, la formació de funcionaris i altres empleats públics en un nombre suficient;

Quarta

Pel que fa a la competència autonòmica en aquesta matèria, cal assenyalar que es pretén aprovar el Projecte de decret a l'empara de l'article 4.3 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears (Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer), en virtut del qual les institucions de les Illes Balears han de garantir l'ús normal i oficial de les llengües catalana i castellana, han de prendre les mesures necessàries per assegurar-ne el coneixement i han de crear les condicions que permetin arribar a la igualtat plena dels dos idiomes quant als drets dels ciutadans de les Illes Balears. Aquest precepte estatutari encaixa amb l'article 3 de la Constitució, el qual, segons la interpretació feta pel Tribunal Constitucional, habilita aquelles comunitats autònomes que tenen reconeguda estatutàriament la llengua pròpia com a llengua oficial per regular-ne el règim jurídic (sentències del Tribunal Constitucional 82/1986, 69/1989, 80/1988, 74/1989 i 337/1994).

D'altra banda, la Comunitat Autònoma també s'empara en l'article 30.1 de l'Estatut d'autonomia, que li atribueix competència exclusiva, sens perjudici del que disposa l'article 149.1 de la Constitució, en la matèria d'organització, règim i funcionament de les seves institucions pròpies en el marc del mateix Estatut. I encara invoca l'article 31.1, que li atribueix, en el marc de la legislació bàsica estatal prevista en l'article 149.1.18 de la Constitució, les competències de desenvolupament legislatiu i execució en la matèria de «règim jurídic i sistema de responsabilitat de l'Administració de la Comunitat Autònoma».

Concretament, el Projecte pretén portar a terme el desplegament reglamentari de les disposicions que figuren en la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, sobre els usos de la llengua catalana i la castellana en l'Administració pública, un cop que es recuperen, amb la Llei 1/2016, de 3 de febrer, de modificació de la Llei de normalització lingüística, les versions dels articles d'aquella norma que eren vigents abans de la reforma de la Llei 9/2012.

No hi ha dubte, doncs, sobre la competència de la Comunitat Autònoma per dictar la norma que es proposa, conforme a la Constitució i l'Estatut d'autonomia. Específicament, d'acord amb l'article 9.1 i la disposició final primera de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, i amb l'article 43.2 de la Llei 3/2003, de 26 de març, correspon al Consell de Govern de les Illes Balears la competència per aprovar el Decret en projecte.

A més, són aplicables a aquest cas, quant a la competència de la Conselleria impulsora del Projecte, el Decret 8/2015, de 2 de juliol, de la presidenta de les Illes Balears, pel qual es determina la composició del Govern i s'estableix l'estructura de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears —modificat pel Decret 5/2016, de 6 d'abril, de la presidenta de les Illes Balears—, i el Decret 24/2015, de 7 d'agost, de la presidenta de les Illes Balears, pel qual s'estableixen les competències i l'estructura orgànica bàsica de les conselleries de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears —entre d'altres, amb la modificació introduïda pel Decret 9/2017, de 7 d'abril—, i s'atribueix a la Conselleria de Cultura, Participació i Esports les competències relatives a normalització de la llengua catalana i a promoció i defensa dels drets lingüístics, mitjançant la Direcció General de Política Lingüística.

En suma, la conclusió que n'obté el Consell Consultiu és que el Govern de les Illes Balears és competent per dictar un reglament com el projectat i la consellera de Cultura, Participació i Esports és l'òrgan competent per promoure'l *ratione materiae*.

Cinquena

El regulador autonòmic pretén donar compliment amb aquest Projecte a les previsions contingudes, principalment, en l'article 9.1 de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística, que prescriu al Govern de les Illes Balears ordenar reglamentàriament l'ús normal de la llengua catalana en les activitats administratives dels òrgans de la seva competència. Amb aquesta acció es respon a l'objectiu legal de «fer efectiu l'ús progressiu i normal de la llengua catalana en l'àmbit oficial i administratiu» (article 1.2.a de la Llei 3/1986).

Com ja hem comentat, la redacció vigent d'aquesta Llei ha recuperat —amb la Llei 1/2016, de 3 de febrer— les versions dels articles que vigien abans de la reforma de la Llei 9/2012, de 19 de juliol, de modificació de la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública. Recordem, també, que la Llei 9/2012, de 19 de juliol, deroga el Decret 100/1990, de 29 de novembre, que regulava l'ús de les llengües oficials de l'Administració de la Comunitat Autònoma. D'altra banda, la Llei 4/2016, de 6 d'abril, de mesures de capacitació lingüística per a la recuperació de l'ús del català en l'àmbit de la funció pública, torna als plantejaments normatius que, en matèria de capacitació lingüística dels empleats públics, s'aplicaven abans de la reforma operada per la Llei 9/2012, de 19 de juliol.

El Tribunal Constitucional s'ha pronunciat en diverses ocasions (principalment, en la STC 31/2010, de 28 de juny; la STC 165/2013, de 26 de setembre, i la STC 86/2017, de 4 de juliol) sobre els conceptes de *llengua pròpia*, *llengua d'ús normal* i *llengua d'ús preferent*, en relació amb els usos administratius i institucionals de la llengua pròpia d'una comunitat autònoma. Aquesta doctrina ha estat sintetitzada en la STC 11/2018, de 8 de febrer, que resol el recurs d'inconstitucionalitat respecte a diversos preceptes de la Llei 35/2010, d'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran. En concret, el Tribunal Constitucional analitza, pel que ara interessa, diferents preceptes de la Llei que estableixen l'ús preferent d'aquella llengua cooficial en les institucions de la Vall d'Aran, i s'ocupa, a més, d'examinar la consideració de l'aranès com a llengua normalment utilitzada per l'Administració. Els fonaments jurídics 4 i 5 d'aquesta Sentència, conforme a la doctrina constitucional en matèria de cooficialitat lingüística i, en particular, en allò que es refereix a l'ús de la llengua cooficial en l'Administració, assenyalen:

4. El punto de partida para enjuiciar el presente recurso ha de ser obviamente el hecho de que la Constitución reconoce la realidad plurilingüe de la Nación española. Como ya se expresara en la STC 82/1986, de 26 de junio, FJ 1, en dicha realidad se constata un valor cultural no sólo asumible, sino también digno de ser promovido, que obtiene de la misma una serie de consecuencias jurídicas en orden a la posible atribución de carácter oficial a las diversas lenguas españolas. De esta manera la Constitución «no se opone a la adopción de una política enfocada hacia la defensa y promoción de la lengua cooficial. Muy al contrario, la Constitución se refiere a la necesidad de proteger y respetar las distintas modalidades lingüísticas de España

como parte de nuestro patrimonio cultural (art. 3.3 CE)» (STC 88/2017, de 4 de julio, FJ 5).

Así, de conformidad con la doctrina constitucional, «es oficial una lengua, independientemente de su realidad y peso como fenómeno social, cuando es reconocida por los poderes públicos como medio normal de comunicación en y entre ellos y en su relación con los sujetos privados, con plena validez y efectos jurídicos» (STC 82/1986, FJ 2). Del artículo 3.2 CE se deriva que la oficialidad de las otras lenguas españolas «lo es con respecto a todos los poderes públicos radicados en el territorio autonómico, sin exclusión de los órganos dependientes de la Administración central y de otras instituciones estatales en sentido estricto» (STC 82/1986, FJ 4), de modo que el ciudadano tiene derecho a usar indistintamente el castellano o la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma en sus relaciones con el conjunto de las instituciones públicas que se ubican en el territorio de esa Comunidad (SSTC 134/1997, de 17 de julio, FJ 2; 253/2005, de 11 de octubre, FJ 10, y 31/2010, FJ 21). La regulación de la cooficialidad de la lengua propia corresponde a la Comunidad Autónoma, sin que suponga una atribución de competencias específicas que autorice a alterar el marco que deriva de la Constitución y de los Estatutos de Autonomía.

La doctrina elaborada por el Tribunal Constitucional con relación a esta situación de cooficialidad lingüística, ha formulado dos principios de particular relevancia a los efectos de la resolución de este proceso:

i) La normalidad en el uso constituye un presupuesto de la oficialidad y una propiedad de la lengua que es oficial. Idea ya resaltada en el transcrito fundamento jurídico 2 de la STC 82/1986. En desarrollo de la misma idea, la STC 31/2010, FJ 14, declara «que la “normalidad” de esa lengua (la catalana) no es sino el presupuesto acreditativo de una realidad que... justifica la declaración de esa lengua como oficial en Cataluña, con los efectos y consecuencias jurídicas que, desde la Constitución y en su marco, hayan de desprenderse de esa oficialidad y de su concurrencia con el castellano». Por tanto, la determinación de la normalidad en el uso de una lengua oficial y la atribución de validez y eficacia jurídicas a las actuaciones producidas de acuerdo con ese uso son correctas e incluso naturales, atendiendo al carácter oficial de dicha lengua.

ii) Por el contrario, la determinación de la preferencia en el uso de una lengua oficial respecto de otra (u otras) no es compatible con la Constitución. A diferencia de la noción de «normalidad», la declaración de una lengua como de «uso preferente» en las Administraciones públicas y los medios de comunicación públicos es inconstitucional porque trasciende la mera descripción de una realidad lingüística e implica la primacía de una lengua sobre otra en el territorio de una Comunidad Autónoma. La STC 31/2010 (FJ 14), al fundamentar la declaración como inconstitucional del inciso «y preferente» con relación al uso del catalán que figura en el artículo 6.1 EAC, declaró: «A diferencia de la noción de ‘normalidad’, el concepto de ‘preferencia’, por su propio tenor, trasciende la mera descripción de una realidad lingüística e implica la primacía de una lengua sobre otra... imponiendo, en definitiva, la prescripción de un uso prioritario de una de ellas... en perjuicio del equilibrio inexcusable entre dos lenguas igualmente oficiales que, en ningún caso, pueden tener un trato privilegiado». Todo lo cual fue declarado sin perjuicio «de la procedencia de que el legislador pueda, en su caso, adoptar las adecuadas y proporcionadas medidas de política lingüística tendentes a corregir, de existir, situaciones históricas de desequilibrio de una de las lenguas oficiales respecto de la otra».

Esa misma doctrina se reitera en la STC 165/2013, de 26 de septiembre, FJ 11. Concretamente, con remisión a la STC 31/2010, FJ 14, señala que en aquella:

«[S]e expresaban los diferentes significados de los conceptos “lengua propia”, “lengua de uso normal” y “lengua preferente” en relación a la lengua autonómica, precisando su relación con la lengua castellana. Así, el concepto de “lengua propia” puede definirse como la lengua característica, histórica, privativa, por contraste con la común a todas las Comunidades Autónomas; el de “lengua de uso normal” es el definitorio de una realidad, caracterizada por el uso normal y habitual de la lengua propia en todos los órdenes de la vida social; y el de “lengua preferente” el que implica la primacía de una lengua sobre otra en el territorio de la Comunidad Autónoma.

»En la citada STC 31/2010 ya se indicaba que el concepto de lengua preferente es el único vedado constitucionalmente, en tanto que impone la prescripción de un uso prioritario de una de las lenguas, en perjuicio del equilibrio inexcusable entre dos lenguas igualmente oficiales y que en ningún caso pueden tener un trato privilegiado, todo ello sin olvidar la procedencia de que el legislador pueda adoptar medidas correctoras, de protección o fomento tendentes a evitar una posición secundaria o de postergación que alguna de las lenguas pudiera tener.»

En suma, la doctrina constitucional ha sentado el principio de que la regulación de la cooficialidad lingüística no puede imponer la primacía de una de las lenguas oficiales en relación con otra, ni suponer una postergación o menoscabo de alguna de ellas. Por tanto, la cooficialidad ha de sujetarse a un patrón de equilibrio o igualdad entre lenguas, de forma que en ningún caso ha de otorgarse prevalencia o preponderancia de una lengua sobre otra. Resulta de lo anterior que también las medidas para garantizar el respeto y protección de la lengua propia tienen límites pues ha de admitirse el riesgo de que las disposiciones que adopten las Comunidades Autónomas pueden afectar al uso de la otra lengua cooficial y, de este modo, a la ordenación del pluralismo lingüístico que garantizan la Constitución y los respectivos Estatutos de Autonomía. Así pues, el fomento y promoción del aranés en todos los ámbitos, como medida de política de normalización de una lengua minoritaria, está sometido a límites. Uno de tales límites es que las medidas adoptadas no han de afectar a la preservación del equilibrio entre las lenguas cooficiales, que impide atribuir carácter preferente a ninguna de ellas. En tal sentido señala la STC 165/2013, FJ 5, «desde la perspectiva constitucional, el ejercicio de la potestad legislativa en materia lingüística encuentra sus límites en la necesaria preservación de la garantía de uso normal de las lenguas cooficiales y en la prohibición de medidas excluyentes, peyorativas o desproporcionadas que impliquen un desequilibrio para alguna de las lenguas oficiales». Doctrina recogida posteriormente en las SSTC 86/2017, FJ 6; 87/2017, FJ 11, y 88/2017, FJ 5, todas ellas de 4 de julio.

5. Conforme a la anterior doctrina puede ya iniciarse el enjuiciamiento de las disposiciones cuestionadas.

El artículo 2.3 se ocupa del «aranés como lengua propia de Arán», disponiendo, en su apartado a), que es «la lengua de uso preferente de todas las instituciones de Arán, especialmente del Conselh Generau d’Aran, la Administración Local y las entidades que dependen de ellos, los medios de comunicación públicos, la enseñanza y la toponimia».

Este precepto, ya sin la proclamación del carácter preferente del aranés, se desarrolla en las normas de la Ley 35/2010 relativas a la onomástica (arts. 11 y 12), enseñanza (arts. 13 a 16) y medios de radiodifusión y televisión (arts. 19 y 20).

Como ha quedado expuesto, el Abogado del Estado aduce que el carácter preferente otorgado por el citado precepto al aranés, «como lengua propia de Arán», vulnera los apartados uno y dos del artículo 3 CE y el artículo 6.2 EAC. Considera que si el

artículo 6.1 EAC fue declarado inconstitucional por la STC 31/2010, igualmente debe hacerse respecto de la misma declaración de preferencia de una lengua cooficial, el aranés, en detrimento de las otras dos lenguas cooficiales [art. 2.3 *a*)]. Preferencia que implícitamente se reafirma en el apartado *b*) del artículo 2.3, al convertir el aranés en «la» lengua normalmente utilizada y no en la lengua (una entre tres) normalmente utilizada por las administraciones catalanas, precisamente por la Ley catalana que le otorga primacía, y, por tanto, preferencia, sobre las dos lenguas cooficiales. Los representantes del Parlamento y de la Generalitat de Cataluña consideran, por el contrario, que la preferencia a la que alude el precepto ha de ser entendida como una medida para promover el uso del occitano, denominado aranés en Arán.

Atendiendo a la doctrina anteriormente expuesta acerca de la lengua de uso preferente de las Administraciones públicas y de los medios de comunicación públicos, es posible concluir que la atribución de la condición de uso preferente del aranés en los ámbitos a los que se refiere el artículo 2.3 *a*) impone la primacía del aranés sobre el catalán y el castellano, también cooficiales en Arán. Prescripción de un uso prioritario que resulta contrario a esa doctrina constitucional, pues además, en dicha atribución de carácter preferente, se guardan evidentes paralelismos con el artículo 6.1 EAC, sobre el que ya se ha señalado que su inciso «y preferente» fue declarado inconstitucional y nulo en la STC 31/2010. Dicha STC 31/2010, FJ 14 *a*), declaró que la atribución de posición o carácter preferente a una lengua implica la primacía de una sobre otra en el territorio de la Comunidad Autónoma (en este caso, en territorio aranés), imponiendo un uso prioritario de una de ellas, y por eso declaró la inconstitucionalidad y nulidad de la expresión «y preferente» —fallo, apartado 2— que en el artículo 6.1 EAC atribuía esta condición al catalán.

Cabe añadir a lo anterior que lo que la STC 31/2010 razona respecto a la pretensión del legislador estatutario de atribuir el carácter preferente a una lengua cooficial frente a otra es tanto más aplicable a la posición que pretende atribuir al aranés el legislador autonómico en detrimento de las otras dos lenguas cooficiales en Arán, por territorialmente limitada que esa primacía haya sido establecida (en un sentido similar, ATC 183/2011, de 14 de diciembre, FJ 6).

Por tanto, la palabra «preferente» del artículo 2.3 *a*) de la Ley 35/2010 es inconstitucional y nula.

Por el contrario, el apartado *b*) de este mismo artículo 2.3 («La lengua normalmente utilizada por las administraciones catalanas en sus relaciones con Arán, en la forma determinada por la presente ley») no merece ese mismo reproche en la medida en que califica al aranés como lengua normalmente utilizada por las administraciones catalanas en sus relaciones con Arán, lo que resulta conforme con la doctrina que antes se ha expuesto. Dicha declaración de uso normal no implica ni exclusión ni preferencia del aranés sobre las otras dos lenguas también oficiales en Arán, ni tampoco pretende privar al castellano y al catalán de esa cualidad de lenguas de uso normal en Arán [STC 86/2017, FJ 6 *a*)]. Interpretado en esos términos el artículo 2.3 *b*) no es inconstitucional y así se dispondrá en el fallo.

La STC 11/2018, de 8 de febrer, estima parcialment el recurs. Aplicant la doctrina continguda en la STC 31/2010, de 28 de juny, declara la inconstitucionalitat i la nul·litat dels preceptes que determinen l'ús preferent de l'aranès respecte de les altres llengües cooficials de la comunitat autònoma. D'altra banda, d'acord amb la doctrina establerta en la STC 86/2017, de 4 de juliol, es declara conforme a la Constitució la consideració d'ús normal, en la mesura que no implica ni exclusió ni preferència de la llengua pròpia sobre l'altra llengua cooficial. I es confirma, a més, que el legislador pot adoptar

mesures correctores, de protecció o foment, per evitar una posició secundària o de postergació que pogués tenir una de les llengües cooficials.

Sisena

El Projecte de decret que analitzam té per objecte regular els usos institucionals i administratius de la llengua catalana i de la castellana en l'àmbit del Govern de les Illes Balears i de l'Administració de la Comunitat Autònoma, com també de les entitats regulades en la Llei 7/2010, de 21 de juliol, del sector públic instrumental. Consta d'un preàmbul, trenta-tres articles, vuit disposicions addicionals, una disposició derogatòria i dues disposicions finals.

I. Visió global de la norma projectada - Capítol I. Disposicions generals

En la majoria dels preceptes del Projecte es regula la utilització del català com a llengua d'ús normal i general en el marc de l'Administració autonòmica. En principi, s'ha de dir que aquesta regulació no suposa una imposició d'un ús preferent del català i exclouent del castellà ni afecta el dret d'opció lingüística. En aquest sentit, a partir de la jurisprudència constitucional a què hem fet referència, convé recordar que és el concepte de *llengua preferent*, en la mesura que evoca un ús prioritari d'una de les llengües oficials, el que no té encaix constitucional. En canvi, el Tribunal Constitucional admet que la declaració d'ús normal no implica, *per se*, preferència de la llengua pròpia sobre la cooficial. Per tant, s'ha d'entendre que mitjançant aquesta opció del regulador, fent menció, habitualment, d'una sola de les llengües oficials, no es produeix una exclusió o postergació de l'altra llengua oficial, sempre que el marc jurídic general permeti mantenir i garantir l'ús normal i general del català i del castellà a l'Administració autonòmica.

A partir d'aquesta consideració general sobre el conjunt del Decret, i en particular sobre les disposicions generals, s'ha d'examinar la resta de preceptes del Projecte de decret.

II. Capítol II. Identitat institucional

Els articles 7 i 8 estan dedicats, respectivament, a la «retolació interna» i a la «retolació externa». En concret, l'article 7 diu:

1. La retolació interna de les dependències de l'Administració de la Comunitat Autònoma s'ha de redactar en català.
2. Quan circumstàncies *objectives* ho aconsellin, i es disposi d'un informe tècnic favorable d'un assessor lingüístic del cos facultatiu superior, els cartells de caràcter no fix es poden oferir també en castellà i en altres llengües, amb la versió catalana en primer lloc [la cursiva és nostra].

I segons l'article 8:

1. S'han de redactar en català les inscripcions i les retolacions que identifiquin béns mobles i immobles de l'Administració de la Comunitat Autònoma, inclosos els vehicles.
2. També s'han de redactar en català els rètols indicadors, els senyals i qualsevol informació situada a les vies públiques de què sigui titular l'Administració de la Comunitat Autònoma.

Aquesta regulació s'ha d'acomodar a la redacció de l'article 15 de la Llei de normalització lingüística, i d'altra banda, en l'apartat 2 de l'article 7 del Projecte, l'expressió *circumstàncies objectives* s'ha de substituir per *circumstàncies sociolingüístiques*. Aquesta observació és essencial.

En relació amb la manera d'acreditar les circumstàncies *sociolingüístiques*, en el Decret s'hauria d'especificar l'òrgan al qual correspon fer-ho i com quedarà justificada la concurrència d'aquelles circumstàncies. Aquesta observació és essencial.

L'article 10, sobre la «publicitat institucional», indica en l'apartat 1 que aquesta actuació s'haurà d'efectuar «normalment en català, d'acord amb la Llei 13/2010, de 9 de desembre, de publicitat institucional». S'ha de dir, però, que l'article 5 de la Llei esmentada, dedicat a les llengües de la publicitat institucional, assenyala que s'«ha d'aplicar la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística de les Illes Balears, de manera coherent amb la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears». L'article 37.1 de la Llei de normalització lingüística estableix que «els poders públics de la comunitat autònoma han de fomentar l'ús de la llengua catalana a la publicitat». En una interpretació sistemàtica de tota la normativa aplicable a aquesta matèria es pot concloure que en la publicitat promoguda per l'Administració autonòmica s'ha de fer un ús normal del català. A partir dels termes emprats i del sentit general de l'inici de l'apartat 1 de l'article 10, s'entén que la referència a la redacció o l'emissió de la publicitat «normalment en català» no suposa una exclusió del castellà.

En canvi, el fragment final del dit apartat 1, sobre la publicitat institucional en l'àmbit lingüístic català, determina que, «si les versions en les diferents llengües es publiquen de forma independent, s'ha de preveure que es faci una difusió més àmplia de la versió original en català». Aquesta previsió evoca un desequilibri en la necessària paritat jurídica que marca la jurisprudència constitucional en la regulació de l'ús de les llengües cooficials. Aquesta observació té caràcter essencial.

L'article 11, sobre «actes i esdeveniments», diu que «s'ha d'emprar la llengua catalana com a llengua vehicular, sens perjudici que també s'hi pugui usar el castellà o les llengües que es considerin convenients *com a llengües de suport*». El darrer fragment implica la primàcia d'una de les llengües oficials i supera el límit marcat per la jurisprudència respecte als usos institucionals i administratius de les llengües oficials en l'àmbit autonòmic. Aquesta observació té caràcter essencial.

III. Capítol IV. *Relacions amb els ciutadans*

Secció 1a. Regles generals

Hem de començar l'anàlisi d'aquest apartat amb una consideració de caràcter general.

L'article 15 es refereix a «notificacions i comunicacions». En principi, es podria pensar que convindria diferenciar les notificacions, més vinculades al procediments administratius, de les comunicacions, que tenen un caràcter més general. D'altra banda, l'article 19, relatiu a «documents per als administrats», es dedica, entre altres aspectes, al testimoniatge d'actuacions o de documentació, que està vinculat a l'ús del català en el procediment administratiu (qüestió que en el Projecte figura en l'article 23). Per motius

de tècnica normativa, vist el contingut dels dits preceptes, sembla més adequat que aquesta regulació s'integri dins la secció 2a, sobre els procediments administratius.

En l'article 15.1 es fa referència al dret dels ciutadans a rebre les notificacions i les comunicacions en castellà «*si ho demanen*»; s'ha de substituir aquesta darrera expressió per la compresa en l'article 43.1 *in fine* de la Llei 3/2003: «si han de ser atesos en aquesta llengua».

Pel que fa a l'article 17, s'ha de garantir el dret de l'usuari a rebre el justificant en la llengua cooficial en què hagin de ser atesos.

L'article 18 està dedicat als «models normalitzats» i indica: «Els formularis i altres documents similars han de ser oferts en versió catalana, sens perjudici del dret dels particulars a emplenar-los en castellà. Les versions en castellà han d'estar a disposició dels interessats. Per garantir el principi d'autonomia de cada llengua, s'han d'evitar els models bilingües». Aquest precepte s'ha d'interpretar en relació amb el marc normatiu de referència (article 10.4 de la Llei de normalització lingüística, segons el qual «els poders públics que actuen a la comunitat autònoma han d'assegurar que tots els documents impresos, utilitzats a l'Administració pública i a disposició dels ciutadans, estiguin escrits en català i en castellà»).

L'article 20, que s'ocupa de les «publicacions», assenyala en l'apartat 1: «Els fullets, els cartells, el material gràfic i, en general, els missatges o avisos de caràcter informatiu o divulgatiu, en qualsevol suport, s'han de redactar almenys en català. Si es publiquen versions en castellà o altres llengües de forma independent, *s'ha de preveure que es faci una difusió més àmplia de la versió original en català* [la cursiva és nostra]». Aquesta previsió, que es pot entendre com una acció de foment i promoció de la llengua pròpia, pretén donar una posició destacada al català en l'àmbit dels usos de les llengües oficials; se supera d'aquesta manera el límit fixat pel Tribunal Constitucional en la distinció entre *llengua d'ús normal* i *llengua d'ús preferent*. Aquesta observació té caràcter essencial.

Secció 2a. Procediments administratius

L'article 23 està dedicat a la «llengua de tramitació», dins la secció dels «procediments administratius». L'apartat 1 diu que «s'ha d'emprar el català, sens perjudici del dret de les persones interessades a ser ateses en la llengua oficial de la seva elecció i a presentar escrits i documents, a fer manifestacions i, si ho sol·liciten, a rebre notificacions en castellà». Com ja hem avançat, convindria afegir en aquest punt la referència al «testimoniatge d'actuacions o de documentació» (qüestió que figura en l'article 19.1 del Projecte), perquè, en el decurs d'un procediment administratiu, la resposta de l'Administració a l'interessat és un concepte que va més enllà de la notificació i que abasta altres estadis del procediment (per exemple, la participació en actes d'instrucció o l'accés a dades per formular al·legacions). S'ha d'entendre que, per assegurar la plena efectivitat del dret d'opció lingüística, el ciutadà ha de poder accedir no només a les comunicacions o les notificacions en la llengua que elegeixi, sinó també a la totalitat de la documentació que forma l'expedient. I encara que el regulador no faci esment d'aquesta previsió, en aquest apartat concret, aquell és un mandat legal, contingut en l'article 44.2 de la Llei 3/2003, de 26 de març, que indica:

L'Administració ha de lliurar a les persones interessades que ho sol·licitin en cada cas, en la llengua oficial demanada, un testimoniatge traduït de les actuacions o de la documentació que els afecta. La sol·licitud de traducció no pot comportar cap perjudici o despesa a la persona sol·licitant, ni retards en el procediment ni la suspensió de la tramitació o dels terminis establerts.

L'article 24, sobre la «contractació», disposa que «l'Administració de la Comunitat Autònoma ha de preveure, en els plecs de clàusules administratives particulars i en els de les tècniques, o en els documents anàlegs que aproven els òrgans de contractació, que els contractistes utilitzin la llengua catalana en la relació amb l'Administració i en els béns, obres i serveis que són objecte de contracte i, en especial, en l'atenció als usuaris com a mesura per garantir el dret d'opció lingüística dels ciutadans».

L'ús de la llengua pròpia en la prestació dels serveis públics per part dels contractistes, amb la finalitat de garantir la seva normalització i en la mesura que s'exerciten funcions públiques, és admès en la STC 31/2010, de 28 de juny. En el fonament jurídic 23 llegim:

Por su parte, el apartado 5 del art. 50 EAC prescribe a las Administraciones autonómica y local, así como a las instituciones, empresas y concesionarios dependientes de las mismas, la utilización del catalán «en sus actuaciones internas y en sus relaciones entre ellos». Deber que se extiende para el caso de las comunicaciones y notificaciones dirigidas a los particulares residentes en Cataluña, bien que «sin perjuicio del derecho de los ciudadanos a recibirlas en castellano si lo piden».

Hay que precisar que al referirse el precepto a las instituciones y las empresas que dependen de la «Generalitat, la Administración local y las demás corporaciones públicas de Cataluña», ha de entenderse que su ámbito de aplicación queda acotado a los supuestos en que las mismas «ejercen funciones públicas» en concordancia con el art. 33.1 EAC, último inciso, lo que es coherente con la inclusión en el art. 50.5 EAC de los concesionarios de servicios públicos. El ejercicio de funciones públicas es el elemento que configura el supuesto de hecho de esta norma, que, en consecuencia, no afecta a la actividad privada que pueda ejercer cualquier entidad o empresa, por lo que no se producen las vulneraciones que aducen los recurrentes de los arts. 10.1, 38 y 139.2 CE.

El Tribunal Suprem accepta la inclusió de clàusules lingüístiques en el procediment de contractació, entre d'altres, en la Sentència de 14 de febrer de 2017, que considera ajustada a dret una ordenança municipal de l'Ajuntament de Lasarte-Oria, mitjançant la qual es programen els requisits de capacitació lingüística que han d'observar els contractistes, així com les clàusules que s'introdueixen en els plecs dels contractes d'obra i manteniment, serveis d'assessoria i serveis d'atenció al públic. En aquesta Sentència podem llegir:

DUODÉCIMO.- En cuanto a que la Ordenanza regule el régimen de uso y normalización del vasco, se desestima la demanda por las siguientes razones:

1º No se está ante una Ordenanza que efectúe una reglamentación general y horizontal del régimen de normalización lingüística. En tal materia rige la Ley vasca 10/1982, de 24 de noviembre, de normalización del uso de la lengua vasca, desarrollada por el Decreto 86/1987 ya citado, que regula ese proceso de normalización en las Administraciones públicas vascas y cuyo artículo 2.d) prevé los

llamados Planes de Normalización para esas Administraciones públicas, luego también para la local.

2º Hay así un ámbito de legítima actuación de los municipios pues en el artículo 18.d) del Decreto 86/1987 se prevé que se elaboren unos Planes que incluyan determinaciones sobre «Medidas contempladas en materia de contratación, en particular, las tendentes a garantizar que aquellos servicios públicos que conlleven una relación directa con el usuario y se ejecuten por terceros sean prestados a los ciudadanos en condiciones lingüísticas similares a las que sean exigibles para la administración correspondiente».

3º Como se ha dicho ya, para los municipios comprendidos en Buruntzaldea —entre los que está el demandado— se elaboró el documento de 2006 «Requisitos lingüísticos para los contratos administrativos de los municipios de Buruntzaldea»; a su vez y ya para el ámbito del Lasarte-Oria se aprobó el III Plan de Utilización del Euskera para el periodo 2008-2012. No consta que se hayan cuestionado ni ese documento de 2006 ni el III Plan.

4º Ciertamente esta Sala y Sección, en Sentencia de 21 de septiembre de 1998 (recurso de apelación 7057/1992), dijo, desde la contemplación de la garantía institucional de la autonomía local, que la normalización lingüística forma parte de los intereses de los entes locales, pero excede de ellos por afectar, de modo prioritario, a los de la Comunidad Autónoma. Por tanto no pueden regular esa materia apelando a la promoción de los intereses propios de la colectividad municipal *ex* artículo 1 de la Ley 7/1985, de 2 de abril, Reguladora de las Bases del Régimen Local, luego no es que no se reconozca legalmente una competencia municipal para la normalización lingüística del vasco, sino que tal competencia está atribuida a la Comunidad Autónoma.

5º En el caso presente no se está ante una normativa generalizadora, sino ante una Ordenanza que aborda un ámbito muy concreto y que trae su causa del régimen jurídico regulador del uso y normalización de la lengua vasca, en concreto del artículo 18 del Decreto autonómico 86/1987, completado con los instrumentos de actuación antes citados. Por tanto, de haber algún exceso habría que alegarlo —e indagarlo— respecto de ese conjunto normativo que sirve de cobertura, lo que excede de la competencia de esta Sala al ser Derecho propio del País Vasco.

DECIMOTERCERO.- El segundo aspecto general en el que se impugna la Ordenanza se refiere a que, mediante tal norma, la Corporación demandada regula un aspecto de la contratación administrativa, para lo que carece de competencia. Tal motivo también se desestima por las siguientes razones:

1º Es obvio que al Estado le corresponde la competencia para aprobar la legislación básica sobre contratos administrativos *ex* artículo 149.1.18ª de la Constitución y que su desarrollo le corresponde a la Comunidad Autónoma [cf. artículo 11.1.b) del Estatuto de Autonomía del País Vasco aprobado por Ley Orgánica 3/1979, de 18 de diciembre].

2º La Ordenanza impugnada no es una suerte de reglamento general de contratación local en el ámbito del Ayuntamiento demandado. Regula un aspecto muy concreto y con la cobertura antes expuesta, de la que se deduce un mandato para implantar ciertas medidas de normalización lingüística para la contratación de un concreto tipo de contratos de gestión de servicios.

3º De esta forma que sus determinaciones podrían haberse incorporado, tratándose de la gestión indirecta de servicios municipales, directamente en el clausulado de cada pliego de condiciones administrativas particulares aplicable a cada contrato *ex* artículo 115 texto refundido LCSP, luego si se ha hecho en una norma general,

aplicable a esos contratos, y no contrato a contrato, se gana en certeza y se da seguridad jurídica.

4º La consecuencia de lo dicho es que si el Ayuntamiento está apoderado desde la normativa autonómica expuesta para adoptar medidas de normalización y debe adoptarlas en relación a la forma de prestación de servicios, si éstos se prestasen directamente su regulación afectaría al régimen de empleo público, pero si la gestión es indirecta afectará a las exigencias para lograr la adjudicación del contrato.

5º Otra consecuencia es que no es un exceso que se regule el uso de la lengua cooficial en cuanto a los requisitos de los licitadores, ni se trata de determinar si son condiciones particulares: lo que prevé la Ordenanza es que en los pliegos se haga presente el régimen de normalización y, como se ha dicho ya, no se ha cuestionado si la Ordenanza infringe ese régimen.

Veim que la inclusió de les clàusules lingüístiques en la contractació està jurisprudencialment admesa, en tant que es tracta de garantir que els serveis públics, que comportin una relació directa amb l'usuari i siguin executats per tercers, es prestin als ciutadans en condicions lingüístiques similars a les que siguin exigibles a l'Administració corresponent. Però, a l'hora d'introduir mesures de foment de l'ús del català, el regulador ha de considerar que qualsevol persona (física o jurídica) té reconegut el dret d'opció lingüística en la seva relació amb l'Administració pública. No encaixa en el marc normatiu i jurisprudencial la inclusió, en els plecs de clàusules administratives particulars i en els de les tècniques, o en els documents anèlegs, de cap clàusula que obligui els contractistes a l'ús del català en la relació amb l'Administració. Per tant, s'haurà d'adequar la redacció del precepte projectat en la forma explicada en aquest punt. Aquesta observació té caràcter essencial.

IV. Capítol V. Documentació jurídica

L'article 26, sobre «contractes», diu: «Els documents contractuals que els òrgans de contractació de l'Administració de la Comunitat Autònoma hagin de subscriure amb persones físiques o jurídiques s'han de redactar en català. Si l'altra part contractant ho sol·licita, se li n'ha de lliurar una còpia en castellà». Aquesta redacció no s'ajusta completament al que assenyala l'article 10.3 de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística, segons el qual:

Els documents públics atorgats a les Illes Balears s'han de redactar en la llengua oficial escollida per l'atorgant, o, si hi ha més d'un atorgant, en l'idioma que aquests acordassin.

En cas de discrepància els documents es redactaran en les dues llengües.

Les còpies s'expediran en la llengua utilitzada en la matriu.

En virtut d'aquest manament legal, l'altra part contractant pot demanar que el mateix contracte s'expedeixi en castellà. Aquesta observació té caràcter essencial.

Quant a l'article 27, en l'apartat 2, sobre la previsió que els convenis i els protocols es redactin «en català i en una llengua oficial de la institució o entitat diferent del castellà», s'ha de tenir en compte el que indica l'article 145.2 de la Constitució espanyola respecte a les Corts Generals («Els Estatuts podran preveure els casos, requisits i termes en què les Comunitats Autònomes podran celebrar convenis entre elles per tal d'acomplir i prestar serveis que els siguin propis; i podran preveure, també, el caràcter i els efectes

de la corresponent comunicació a les Corts Generals. En els altres casos, els acords de cooperació entre les Comunitats Autònomes requeriran l'autorització de les Corts Generals»). Per tant, caldrà que aquests documents que tindran eficàcia fora del territori de les Illes Balears també estiguin redactats en castellà. Aquesta observació té caràcter essencial.

V. *Comunicacions oficials*

L'article 29 tracta de les «comunicacions oficials». En l'apartat 2 es disposa que «les comunicacions de l'Administració de la Comunitat Autònoma adreçades a altres institucions i administracions públiques de fora de l'àmbit lingüístic català s'han de redactar, si no és possible fer-ho en català, en castellà o, si escau, en una llengua oficial de la institució o entitat receptora». En aquest cas, cal esmentar que la previsió s'ha de redactar d'acord amb el contingut de l'article 15.3 de la Llei 39/2015, que estableix la traducció al castellà dels documents, expedients o parts d'aquests que hagin de tenir efecte fora del territori de la comunitat autònoma (o de l'àmbit lingüístic català). Aquesta observació és essencial.

VI. *Disposicions addicionals i finals*

S'observa, en la disposició addicional cinquena i en la final primera, una referència al *conseller* de Cultura, Participació i Esports, quan ha de ser a la consellera de Cultura, Participació i Esports.

VII. *Disposició final segona*

La disposició final segona fixa una entrada en vigor singular, en el sentit que indica que la norma projectada entrarà «en vigor l'endemà de la seva publicació en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, llevat de les disposicions previstes en l'article 24, que entraran en vigor en el moment en què s'aprovin, mitjançant un acord del Consell de Govern, les clàusules lingüístiques que s'han d'incorporar en els plecs de contractació o documents anàlegs».

En ocasions, el regulador té la necessitat de fixar l'entrada en vigor de manera escalonada de determinades parts de la norma. Però és molt important que s'especifiqui amb claredat no només els preceptes en què es retarda aquest fet, sinó també el moment concret en què es produirà. Pensem que l'inici de la vigència d'una norma jurídica és una qüestió de gran importància, atès que aquesta nova regulació (o una part d'aquesta regulació) únicament s'aplicarà a fets i situacions que s'hagin produït durant la seva vigència. Tot això, per procurar la necessària seguretat jurídica, proclamada com a garantia jurídica en l'article 9.3 de la Constitució, que és un principi que condiona la previsibilitat de la interpretació i l'aplicació de les normes per part dels operadors jurídics.

El regulador pot optar per una entrada en vigor diferida i escalonada, però és necessari que estableixi amb certesa el moment en què començaran a vigir els diferents preceptes, circumstància que no es produeix en la redacció compresa en la disposició final segona. Aquesta observació té caràcter essencial.

III. CONCLUSIONS

- 1a.** El dictamen té caràcter preceptiu; la presidenta de les Illes Balears està legitimada per sol·licitar-lo i el Consell Consultiu és competent per emetre'l.
- 2a.** El procediment s'ha tramitat conforme a dret. Tanmateix, l'observació feta en la consideració jurídica segona en relació amb el marc normatiu té el caràcter d'essencial per a l'ús de la fórmula ritual «d'acord amb el Consell Consultiu».
- 3a.** El Govern de les Illes Balears és competent, en els termes continguts en aquest dictamen, per dictar mitjançant un acord del Consell de Govern la norma projectada.
- 4a.** El Projecte de decret s'adequa a la legalitat vigent. Això no obstant, s'hauran de tenir en compte les observacions que s'han enunciat amb caràcter essencial en la consideració jurídica sisena, a l'efecte d'aprovar el Decret amb la fórmula «d'acord amb el Consell Consultiu» establerta en l'article 4.3 de la Llei 5/2010, de 16 de juny, reguladora d'aquest organisme.

Palma, 6 de novembre de 2018

VOTO PARTICULAR QUE FORMULA EL CONSEJERO JOSÉ ARGÜELLES PINTOS EN RELACIÓN CON EL DICTAMEN 105/2018, DE 6 DE NOVIEMBRE, AL AMPARO DEL ARTÍCULO 22 DE LA LEY 5/2010, DE 16 DE JUNIO, REGULADORA DEL CONSEJO CONSULTIVO DE LAS ILLES BALEARS. SE ADHIEREN A ESTE VOTO LOS CONSEJEROS MARTA VIDAL CRESPO Y FELIO JOSÉ BAUZÁ MARTORELL

El presente voto particular se fundamenta en las siguientes consideraciones:

Primera. La primera cuestión que procede aclarar es que este voto particular tiene carácter concurrente con el dictamen aprobado por el Pleno del Consejo Consultivo relativo al Proyecto de decreto sobre el uso de las lenguas oficiales en la Administración de la Comunidad Autónoma de las Illes Balears, que precisamente fue aprobado por unanimidad. Por tanto, quienes suscribimos este voto particular estamos de acuerdo con la exposición de la doctrina constitucional sobre el uso de las lenguas cooficiales y con las observaciones formuladas en el dictamen al proyecto de decreto. Sin embargo, consideramos que el dictamen debió contemplar dos observaciones esenciales más, que expondremos a continuación.

Segunda. El proyecto de decreto determina la preferencia en el uso de una lengua oficial, la lengua catalana, propia de las Illes Balears, respecto a la lengua castellana, lengua española oficial del Estado.

La jurisprudencia del Tribunal Constitucional sobre el uso de las lenguas cooficiales, en las Comunidades Autónomas con lengua oficial propia, se puede resumir en los siguientes términos:

1. Los poderes públicos deben proteger y respetar las distintas modalidades lingüísticas de España como parte de nuestro patrimonio cultural.

2. La cooficialidad ha de sujetarse a un patrón de equilibrio o igualdad entre lenguas.
3. La normalidad en el uso de la lengua oficial propia y la atribución de validez y eficacia jurídica a las actuaciones producidas de acuerdo con ese uso son correctas e incluso naturales.
4. El ciudadano tiene derecho a usar indistintamente la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma y la lengua castellana en sus relaciones con el conjunto de las instituciones públicas que se ubican en el territorio de esa Comunidad.

Pues bien, siendo ello así, en nuestra opinión, la regulación que del uso de las lenguas oficiales en la Administración de la Comunidad Autónoma realiza el proyecto de decreto objeto de dictamen establece un uso preferente de la lengua catalana sobre la lengua castellana, cuyo uso equipara a una lengua extranjera. Son varios los ejemplos de ello:

— Artículo 7 sobre «Rotulación interna» apartado 2:

Cuando circunstancias objetivas lo aconsejen, y se disponga de un informe técnico favorable de un asesor lingüístico del cuerpo facultativo superior, los carteles de carácter no fijo se pueden ofrecer también en castellano y en otras lenguas, con la versión catalana en primer lugar.

— Artículo 9 sobre «Megafonía» apartado 2:

Cuando se considere conveniente, estos mensajes se pueden ofrecer también en castellano y en otras lenguas, con la versión catalana en primer lugar. Los vinculados con una emergencia se tiene que ofrecer en catalán y castellano.

— Artículo 10 sobre «Publicidad institucional».

1. La publicidad promovida por la Administración de la Comunidad Autónoma en las Islas Baleares o dentro del ámbito lingüístico catalán en los medios de comunicación escritos, audiovisuales o radiofónicos se tienen que redactar o emitir normalmente en catalán, de acuerdo con la Ley 13/2010, de 9 de diciembre, de publicidad institucional de las Islas Baleares. No obstante, se pueden hacer también en castellano y otras lenguas en razón de la finalidad que persiga. Si las versiones en las diferentes lenguas se publican de forma independiente, se tiene que prever que se haga una difusión más amplia de la versión original en catalán.

2. Si la publicidad se hace fuera del ámbito catalán, se puede hacer en otras lenguas, que pueden ir acompañadas de la versión catalana.

— Artículo 11 sobre «Actos y Acontecimientos».

En todos los actos y acontecimientos organizados por la Administración de la Comunidad Autónoma que tengan lugar en las Islas Baleares o dentro del ámbito lingüístico catalán se tiene que utilizar la lengua catalana como lengua vehicular, sin perjuicio de que también se pueda usar el castellano o las lenguas que se consideren convenientes como lenguas de apoyo.

— Artículo 20 sobre «Publicaciones».

1. Los folletos, los carteles, el material gráfico y, en general, los mensajes o avisos de carácter formativo o divulgativo, en cualquier soporte, se tienen que redactar al menos en catalán. Si se publican en castellano u otras lenguas de forma

independiente, se tiene que prever que se haga una difusión más amplia de la versión original en catalán.

2. En las publicaciones de todo tipo y, en general, en la actividad editorial de la Administración de la Comunidad Autónoma, se tienen que utilizar normalmente la lengua catalana. No obstante, se pueden utilizar otras lenguas por razón de su oficialidad.

Tercera. El proyecto de decreto utiliza repetidas veces la expresión «territorios del ámbito lingüístico catalán», expresión que entendemos que es inconstitucional y contraria a la normativa básica del Estado.

El proyecto de decreto emplea la citada expresión en sus artículos 11, 15.1 y 2, 19.3, 25.1, 27.1 y 2, 29.1 y 2, 30.1 y 2 y 33 con la finalidad de establecer el uso de la lengua catalana en ese «ámbito» cuando las autoridades o empleados públicos autonómicos actúan fuera del territorio de nuestra Comunidad Autónoma o cuando la Administración autonómica efectúa comunicaciones o notifica actos dirigidos a personas que residen fuera de nuestro ámbito territorial.

El artículo 3.2 de la Constitución española dice:

Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos.

Por su parte, el artículo 15.3 de la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas, sobre «Lengua de los procedimientos», que constituye legislación básica, indica:

La Administración Pública instructora deberá traducir al castellano los documentos, expedientes o partes de los mismos que deban surtir efecto fuera del territorio de la Comunidad Autónoma y los documentos dirigidos a los interesados que así lo soliciten expresamente. Si debieran surtir efectos en el territorio de una Comunidad Autónoma donde sea cooficial esa misma lengua distinta del castellano, no será precisa su traducción.

Por tanto, en nuestro ordenamiento constitucional y en la legislación básica estatal la cooficialidad de las lenguas españolas debe ir referida al concepto «Comunidad Autónoma» en los términos que señale el Estatuto de Autonomía.

Por este motivo, la utilización del concepto «ámbito lingüístico catalán» no tiene respaldo constitucional, además de que introduce una gran inseguridad jurídica, máxime cuando la Sala de lo Contencioso-administrativo del TSJ de la Comunidad Valenciana ha anulado, en recurso interpuesto por la Administración del Estado, artículos de contenido semejantes a los citados contenidos en el Decreto 61/2017, de 12 de mayo, del Consell, por el que se regulan los usos institucionales y administrativos de las lenguas oficiales en la Administración de la Generalitat, con alusión a esta normativa y a que, de acuerdo con su Estatuto de Autonomía, la lengua propia de la Comunitat Valenciana es el valenciano (sentencia de 19 de julio de 2018, recurso contencioso-administrativo nº 314/2017).

Es cierto que el vigente artículo 43.1 de nuestra Ley 3/2003, de 26 de marzo, de régimen jurídico de la Administración de la comunidad autónoma de las Illes Balears, en la redacción dada por la disposición adicional única Ley 1/2016, de 3 de febrero, de

modificación de la Ley 3/1986, de 29 de abril, de normalización lingüística en las Illes Balears, emplea la expresión «ámbito lingüístico catalán», que no define, pero desde nuestro punto de vista, ello no es obstáculo para afirmar que el proyecto de decreto es inconstitucional, sino para concluir que también lo es este precepto.

En conclusión, consideramos que el dictamen del Consejo Consultivo, al que nos sumamos, debió establecer como observación esencial que los artículos 7.2, 9.2, 10, 11 15.1 y 2, 19.3, 20, 25.1, 27.1 y 2, 29.1 y 2 y 30.1 y 2, 33 son inconstitucionales.

En Palma, a 12 de noviembre de 2018